b'kumpens tat-tnaqqis mit-tul ta' l-ewwel vokali, ma nistgħux ngħidu sewwa.

mantarru: "lbies raħli". Fil-Malti *mantar* "kapott tan-nies tar-rħula". Mill-Għarbi *mamtar*. Bħal fil-kelma "sensar", il-kelma Maltija iktar toqrob l-Isqalli.

gesuminu, gersuminu: bil-Malti "*ġiżimin*". Fil-Għarbi *jasamin*. Il-kelma turi li ġejja mill-Isqalli.

lumia: "kwalità ta' lumi bi ftit sugu ħelu u b'riħa qawwija" (iktar toqrob lejn il-kelma Maltija *rumiċell* jew *lumiċell*), mill-Għarbi *lima*. Fil-Malti għandna *lumija*. Dil-kelma minn Sqallija hi interessanti ħafna għax aktarx li ġejja mill-Biżantin *limia*.

milinciana: "*brinġiel*". Fil-Għarbi *badinġan*. Il-kelma Maltija hi 'l bogħod mill-Għarbi daqskemm hi mill-Isqalli. Iżda fl-Ispanjol insibu l-kelma *berenjena*, bl-istess tifsira, f'dokumenti antiki.

usfaru: "ħaxixa li l-fjura tagħha tixbah lil taż-żagħfran, iżda ta' inqas valur u iktar kwantità". Bil-Malti nistgħu nxebbhu din mal-ħaxixa "Ingliża", jew "qares" li wkoll insejħulu *isfar*. Mill-Għarbi *ghusfur* li minnha għandna l-kelma *għosfor* "żerriegħa rqiqa għall-għasafar".

zuccaru: "*zokkor*", mill-Għarbi *sukr, sukkar* u fid-djalett Magrebin *sukkar*. Il-kelma Maltija ġejja direttament mill-Isqalli.

carmuciu: "*żarmuġ*" mill-Għarbi *ħarmex*. Iż-ż tal-kelma Maltija ma nistgħux ngħidu sewwa minn fejn ġejja.

camula: "*kamla*". Mill-Għarbi *qamla* li għandna wkoll fil-Malti.

giuran(n)a: "*żrinġ*" mill-Għarbi *ġaran(a)*. Bħal fi *żarmuġ*, għalkemm l-għerq *ġ-r-n* qiegħed hemm, l-aħħar *ġ* ma nistgħux ngħidu minn fejn ġejja.

gattu-maimuni: "annimal jixbah lix-xadina iżda bid-denb" (mil-Latin tas-seklu XIV). Fil-Kalabriż "fantasma, ħaġa li jbeżżgħu lit-tfal biha". Fil-Malti *gidmejmun* għandha tifsira metaforika ta' "brikkun" u ħafna drabi nużawha fejn metaforikament nużaw ukoll il-kelma "xadin" b'tifsira ta' "jilħaqlek, ħażin". *Gattu* hija Taljan/Latin għal "qattus". *Maimun*, fil-Għarbi, tfisser "imbierek, kuntent, xadina". Ta' min jinnota l-isem tal-familja għarbija u tal-post *Ta' Majmuna*, u l-konnessjoni tal-għerq Għarbi mal-kelma Mammona.

sceccu: "ħmar", mit-Tork *esek* "ħmar, injorant". Fil-Malti nużaw l-espressjoni "qisek ċikku ċuċ", fejn "ċuċ" tfisser "ħmar", u "ċikku" hija l-istess bħal "sceccu". Ngħidu wkoll "ċikku briku" mill-Ispanjol "chicos y burricos" (ħmar u ħmar).

cuccia: "minestra tal-qamħ mgħolli ma' ħwejjeġ oħra". F'Pantellerija, "ikel magħmul minn ċerejali li jittiekel b'devozzjoni fil-festa ta' S. Luċija". Fil-Malti għandna l-kelma *quċċija* li għat-tifsira oriġinali tagħha jagħtina tagħrif siewi Agius de Soldanis. Mill-Għarbi *kixkija*.

farfaru: "moħħu jilħaqlu, ħażin"; mill-Għarbi *farfar* "ħafif, bla kwiet". Fil-Malti għandna l-kelma *fanfru* isem ta' ħuta, fejn għandna t-tibdil ta' l-ewwel likwida f'*n*. Fl-Isqalli nsibu wkoll il-kelma *farfareddu* "tifel fuq ruħu, bla kwiet", filwaqt li *farfarieddu* fil-kalabriż, (kif ukoll *farfaru*) ifissru "xitan". Minn hawn għandna l-kelma *farfett*. *Farfara*, fil-Kalabriż, tfisser "tifla"; aħna fil-Malti ngħidu *tifel imfarfar*, "tifel beda jikber ġmielu", u *qed jitfarfar*. Ma nħalltux dan il-verb ma' l-ieħor *farfar* "neħħa t-trab", għalkemm għandna l-istess idea ta' ċaqliq.

mischinu: "nom li juri faqar, qalb sewda u wġigħ kbir". Fil-Malti *miskin* li ġejja mill-Għarbi *miskin* ta' l-istess tifsira. Il-kelma Taljana *meschino* ġejja mill-istess.

zizzu: "eleganti, ħelu, ġustus"; mill-Għarbi *għażiż* "rari, prezzjuż, eċċellenti" li minnha għandna fil-Malti *għażiż* bit-tifsira ta' "*maħbub*". Mill-Isqalli jista' jkun li daħħalna l-kelma tat-tfal "*żiżi*", kelma li jużaw meta jgħaddu idejhom fuq wiċċ xi ħadd li jħobbuh.

arracamari: "*tirrakkma*", mill-Għarbi *raqama* minn fejn aħna ħadna "*torqom*".

ciaccari: "titlef l-għaqda bejn xi ħwejjeġ, taqsam, tfendi". Mill-Għarbi *xaqqa* "taqsam" (bil-Malti *xxoqq*). Mill-Isqalli ġibna l-kelma *zikka, nzikka*, kelma li jużaw it-tfal meta jkunu jilagħbu ż-żibeġ. Jista' jkun li l-kelma Maltija *zzika, tagħti z-ziki* bit-tifsira ta' "tinki, tinqeda bit-tgħajjir biex tweġġa' (tfendi t-tgħajjir)" ġejja minn hawn ukoll.

cifeca: "ma jiswiex, ħażin", mill-Għarbi *xafaq* "ta' kwalità inferjuri li minn din ta' l-aħħar nużaw ukoll b'mod dispreġġattiv "*xaqfa*". Jista' jkun li l-kelma Maltija *xaqquf* (mid-dehra ta' nisel magrebin) għandha x'taqsam mal-kelma Għarbija/Siċiljana b'metatesi tat-tieni u t-tielet radikali. Għandna wkoll il-kelma *ċefċuqa* "ħaġa ta' valur żgħir".

lemmu: "reċipjent fond tal-fuħħar fejn jaħslu l-affarijiet tal-kċina". Bil-Malti *lenbija*. L-etimoloġija ta' din il-kelma, skond Pellegrini, hi interessanti ħafna. Fil-Kalabriż hemm il-kelma *limba* u fl-Albaniż *lembi* bl-istess tifsira. Dawn ġejjin mill-Grieg modern *limpa* li ħaduha minn għand it-Torok, u forsi, indirettament mill-Għarbi *malamm* "reċipjent".

KOTBA LI RĊEVEJNA GĦAL-LIBRERIJA

It-Tnalja—Rumanz ta' Ġużè Chetcuti (Union Press, Valletta, 1964).

La Marina Maltese—Dal Medio Evo all'Epoca Moderna—Ta' A. Cremona (Estratt mill-*Journal of Maltese Studies*, N. 2. 1964—Malta University Press).